

VZTAH MEZI HOUŽEVNATOSTÍ PŘI UČENÍ SE ANGLIČTINĚ A INTERAKCÍ S VRSTEVNÍKY S JINÝM RODNÝM JAZYKEM NEŽ ČEŠTINA

THE RELATIONSHIP BETWEEN GRIT IN LEARNING ENGLISH AND INTERACTION WITH PEERS WITH FIRST LANGUAGE OTHER THAN CZECH

Ondřej Papajoanu, Hana Voňková, Martin Boško

The Anchoring Center for Educational Research, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

Abstrakt

S rostoucí důležitostí angličtiny rostou i obavy z rozdílů ve znalostech žáků s odlišným socioekonomickým zázemím. Jedním z relevantních faktorů mohou být i dobré podmínky pro učení se cizích jazyků a interakce s rodilými mluvčími angličtiny. Tato studie zkoumá vztah mezi houževnatostí při učení se anglickému jazyku u žáků a počtem jejich kamarádů, jejichž rodným jazykem není čeština, případně je angličtina. Na vzorku přibližně 3000 českých žáků vyššího sekundárního stupně byl nalezen slabý pozitivní vztah mezi soustavností úsilí (jedna ze složek houževnatosti) a počtem kamarádů, jejichž rodný jazyk je jiný než čeština, případně je přímo angličtina. Tato zjištění poukazují na důležitost dalšího zkoumání role socioekonomických faktorů při učení se cizím jazykům.

Klíčová slova: Angličtina jako cizí jazyk, houževnatost, vrstevníci s jiným rodným jazykem než čeština

Abstract

With the increasing importance of English there are growing concerns regarding the knowledge gaps between students with different socioeconomic backgrounds. Relevant factors may include good conditions for learning foreign languages and interaction with native English speakers. We study the link between grit in learning English and the number of friends a student has whose first language is not Czech or is specifically English. On the sample of ca. 3,000 Czech upper secondary students, we found a weak positive relationship between perseverance of effort (a subcomponent of grit) and the number of friends a student has whose first language is not Czech and whose first language

is English. These findings emphasize the need for further research on the role of socioeconomic factors in foreign language learning.

Keywords: *English as a foreign language, grit, peers with first language other than Czech*

1 ÚVOD

S rostoucím významem angličtiny vzrůstají i obavy týkající se rozdílů ve znalostech angličtiny mezi žáky s různým socioekonomickým zázemím (např. Iwaniec, 2020; Butler, 2014). Jedním z faktorů souvisejících se socioekonomickým statutem žáků mohou být i příležitosti pro interakci s rodilými mluvčími angličtiny. V tomto příspěvku zkoumáme vztah mezi houževnatostí při učení se anglickému jazyku u žáků a počtem jejich kamarádů, (a) jejichž rodným jazykem není čeština a (b) jejichž rodným jazykem je angličtina.

2 TEORIE

Česká republika je stát s výraznými vzdělávacími nerovnostmi, jejichž projevem je i výrazná závislost výsledků vzdělávání na sociálním statusu rodičů (MŠMT, 2020). Výzkumů zaměřených na roli socioekonomického zázemí žáků v učení se cizím jazykům je však stále málo (Iwaniec, 2020). Předchozí výzkum u českých žáků dokládá souvislost mezi vzděláním rodičů a motivací k učení se angličtině (Vonkova et al., 2024).

Jednou z důležitých charakteristik, která v posledních letech získává pozornost výzkumníků, je houževnatost při učení se cizímu jazyku (*L2 grit*; Teimouri et al., 2022; Wei et al., 2020). Houževnatost (*grit*) lze charakterizovat jako vytrvalost a vášň při dosahování dlouhodobých cílů a jako taková může být velmi relevantní pro učení se cizímu jazyku, které vyžaduje právě dlouhodobé, vytrvalé úsilí a vášň (Teimouri et al., 2022).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Sběr dat probíhal u českých žáků v prvním a třetím ročníku vyššího sekundárního vzdělávání. V tomto příspěvku jsou analyzována data od přibližně 3000 žáků studujících čtyřleté studijní obory gymnázií a středních odborných škol zakončené maturitní zkouškou, kteří poskytli kompletní údaje ke všem sledovaným proměnným.

Žákům byla administrována česká verze dotazníku L2-Grit scale (Teimouri et al., 2022). Pomocí tohoto dotazníku lze identifikovat dvě složky houževnatosti: soustavnost úsilí a konzistence zájmu. Vyšší hodnota skóre pro každou složku odpovídá vyšší míře soustavnosti úsilí a konzistence zájmu.

Žáci též uváděli, kolik z jejich kamarádů má a) rodný jazyk jiný než češtinu a b) rodný jazyk angličtinu.

4 VÝSLEDKY

V rámci lokalizace dotazníku L2-Grit scale byla ověřena reliabilita celkové škály i reliabilita jednotlivých subškál, která přinesla přijatelné hodnoty (detailní analýza bude součástí připravované studie autorů). Byla nalezena slabá, nicméně statisticky signifikantní pozitivní asociace mezi soustavností úsilí žáků a počtem kamarádů, jejichž rodný jazyk je jiný než čeština, a počtem kamarádů, jejichž rodným jazykem je angličtina. Pokud jde o konzistenci zájmu, pro tuto složku houževnatosti nebyl nalezen signifikantní vztah se žádnou ze dvou sledovaných proměnných týkajících se kamarádů žáků.

Bližší pohled na jednotlivé položky dotazníku houževnatosti zaměřené na soustavnost úsilí ukazuje, že nejsilnější (ač stále slabý) vztah s oběma proměnnými týkajícími se kamarádů žáků měly položky, ve kterých žáci hodnotili (a) zdali jsou, pokud jde o angličtinu, pracovitý/á student(ka) a (b) zdali věnují mnoho času a úsilí zdokonalování svých slabých stránek v angličtině.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Je možné, že přítomnost žáků, kteří nemají češtinu jako rodný jazyk, může vést u jejich spolužáků ke zvýšenému úsilí při učení se angličtině, která v takovémto kolektivu může sloužit jako společný dorozumívací jazyk. Interakce s vrstevníky

s odlišným jazykovým zázemím, ale i další faktory jako přístup k soukromému doučování či možnost být vyučován rodilými mluvčími angličtiny, mohou souviset se socioekonomickým zázemím žáků. Žáci s vyšším socioekonomickým statutem tak mohou být v tomto ohledu zvýhodněni. Tato zjištění navazují na předchozí výzkum vztahu mezi socioekonomickým zázemím a motivací k učení se angličtině u českých žáků (Vonkova et al., 2024) a poukazují na důležitost dalšího výzkumu v této oblasti. Tato studie prezentuje dílčí výsledky rozsáhlejšího výzkumného projektu, kde budou postupně analyzovány vztahy i s proměnnými souvisejícími s rodinným a školním prostředím žáků.

PODĚKOVÁNÍ

Studie vznikla v rámci řešení projektu GAČR *Vývoj motivace k učení se anglickému jazyku u českých žáků z různých typů škol na úrovni vyššího sekundárního vzdělávání* (24-10968S).

6 LITERATURA

- Butler, Y. G. (2014). Parental factors and early English education as a foreign language: A case study in Mainland China. *Research Papers in Education*, 29(4), 410–437. <https://doi.org/10.1080/02671522.2013.776625>
- Iwaniec, J. (2020). The effects of parental education level and school location on language learning motivation. *The Language Learning Journal*, 48(4), 427–441. <https://doi.org/10.1080/09571736.2017.1422137>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. https://msmt.gov.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf
- Teimouri, Y., Plonsky, L., & Tabandeh, F. (2022). L2 grit: Passion and perseverance for second-language learning. *Language Teaching Research*, 26(5), 893–918. <https://doi.org/10.1177/1362168820921895>
- Vonkova, H., Papajoanu, O., & Moore, A. (2024). Foreign language learning motivation and the socioeconomic status of Czech lower secondary students: An analysis of mediating factors. *International Journal of Educational Research*, 124, Article 102302. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2023.102302>

Wei, R., Liu, H., & Wang, S. (2020). Exploring L2 grit in the Chinese EFL context. *System*, 93, Article 102295. <https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102295>